

IDAGSIDAN

Redaktörer
Maria Carling, Åsa Karlsson
idag@svd.se svd.se/ldag

→ Seniorstudenter | SvD.se De flesta äldre är fria att göra vad de har lust med. Många väljer då att studera på olika sätt. Foto: Scanbox/TT (arkivbild)

”Forskning visar – studera på äldre dagar ökar lyckan och välmåendet”

Några drivs av ett sug efter bildning, andra vill umgås – helst med sina likar. Men studier på äldre dagar ökar också lyckan och kan ge starkt egenmakt, enligt forskare.

Maja Lundbäck
idag@svd.se

Kanske är ett av de största problemen kring äldres lärande att många tvivlar på sig själva och undrar om de verkligen kan lära sig nya saker fortfarande, resonerar Hany Hachem, forskare i pedagogik vid Örebro universitet.

– Men om du då försöker lära dig någonting – och klarar det – kommer du att känna dig både lycklig och kapabel. Du har vunnit slaget mot din så kallade interna ålderism, säger han.

I ett pågående doktorandprojekt undersöker Hany Hachem varför äldre vill lära sig saker, vilka motiv de har och vad de får ut av studierna.

– Att studera på äldre dagar gör dig lyckligare. Detta har bevisats i forskning gång på gång. Det finns flera olika sätt att definiera lycka på och det jag syftar på här

är välmående – att du mår okej i ditt liv.

Cecilia Bjursell, professor i pedagogik och ledare för Encell, Nationellt centrum för livslångt lärande vid Högskolan för lärande och kommunikation i Jönköping, kan bara hålla med. Det råder inga tvivel om att lyckospekten är en viktig del av äldres lärande.

– Även deltagande i kulturliv och studiecirklar ger positiva effekter på välmående – alltså den upplevda hälsan. Många kan ha hört och läst att det är bra att hålla sig aktiv och det tror jag kan finnas med som en underliggande dimension till varför man studerar, säger hon.

Ändå verkar jakten på lycka inte vara det främsta skälet till att allt fler pensionärer lockas till skolbanken.

– Det som är spännande med äldre pensionärs lärande är att de faktiskt inte behöver utbildas

sig. De är fria att göra vad som helst, ändå är det jättemånga som väljer att studera eller till exempel gå en studiecirkel, säger Cecilia Bjursell.

När det pratas om livslångt lärande i dag är det oftast inte de icke-obligatoriska och kravlösa studierna som åsyftas utan snarare samhällets behov av att medelålders personer uppdaterar sin kompetens och anpassar sig till ett förändrat arbetsliv.

– Men pensionärer kan inte utbilda sig mer för att sedan gå ut i arbetslivet och göra nytta. Jag har en annan syn på livslångt lärande. För mig handlar det om att lära hela livet, i alla sammanhang. Lärande är svårt att skilja från livet och vi mår bra när vi får fortsätta att utvecklas. Samhället vinner också på kompetenta och aktiva medborgare, säger Cecilia Bjursell.

Hon har genomfört flera om-

fattande studier bland äldre som studerar, dock inte vid den vanliga högskolan utan vid så kallade senioruniversitet, som drivs av ideella föreningar. En större enkätstudie med flera hundra individer och en studie där hon lät 53 äldre personer vid senioruniversitet skriva ner och berätta hur de upplevde studierna. Därefter gjorde hon en analys av svaren.

– Äldre personer studerar dels för den sociala biten, dels för den intellektuella. En del vill fördjupa sig i något ämne där de redan har förkunskaper, läsa ett språk eller historia. Andra beskriver både fysiskt och psykiskt välmående av att få träffa andra, säger hon.

Resultaten, som har publicerats i tidskriften European Journal for Research on the Education and Learning of Adults 2019, går i linje med internationell forskning och visar att det finns två tydliga spår bakom äldres motiv och drivkrafter till att studera.

– På en övergripande nivå vill man delta i studier för att lära sig mer och nytt eller träffa andra och umgås – och ibland samspe- lar det här, säger hon.

Hany Hachem, som har forskat i Finland och Libanon, har intresserat sig för de två rådande teorierna som anses beskriva äldres lärande.

– Enligt det humanistiska synsättet ser man en grupp som har det gott ställt, mycket ledig tid och som söker självförverkligande. Enligt det andra perspektivet, det kritiska, ser man på äldre som marginaliserade och här tänker man att deras mål med utbildning är att de ska stärka sin egenmakt, förklarar han.

Att stärka sin egenmakt betyder att man skaffar sig bättre förutsättningar för att kunna bestämma över sin egen situation och fatta beslut. Men här ingår också att man ökar sitt sociala kapital, sitt deltagande i samhällslivet samt att man omvärderar sin självbild.

– Jag tror att äldres lärande är mer komplext och att lärande är en unik upplevelse. Till exempel kan människor från medel- och överklassen också behöva stärka sin egenmakt – och mindre bemädlade kanske också behöver självförverkliga sig, säger han.

Idag

”
Lärande är svårt att skilja från livet och vi mår bra när vi får fortsätta att utvecklas. Samhället vinner också på kompetenta och aktiva medborgare.

Cecilia Bjursell, professor i pedagogik med inriktning mot livslångt lärande vid Jönköpings universitet.

Foto: Patrik Svedberg

Foto: Jasenka Dobric

”
Att lära sig är transformerande, det pushar oss att se annorlunda på saker.

Hany Hachem, forskare i pedagogik vid Örebro universitet.

I teorin är det dock främst marginaliserade äldre som stärker sin egenmakt genom studier. Hany Hachems senaste forskningsstudie utmanar den teorin. Han har gjort enkätstudier samt kvalitativa intervjuer med äldre personer ur libanesiska medel- och överklassen som studerar humaniora. Resultatet överraskade.

– Även om dessa äldre har pengar och vill njuta av pensionen genom roliga studier, kunde de också öka sin egenmakt. När människor möts vid senioruniversitetet verkar det leda till nya perspektiv. Tio av elva som jag pratade med var engagerade i frågor som rörde till exempel fattiga eller homosexuella. Att lära sig är transformerande, det pushar oss att se annorlunda på saker, säger han.

Hans resultat har publicerats i den vetenskapliga tidskriften Educational Gerontology tidigare i år. Nu har han som mål att ta fram en ny teori kring äldres lärande.

– Äldre personer har rätt att få ut vad de vill av sin utbildning. Vi är alla individer och vi kommer att uppleva olika fördelar med att studera, säger han.

Hans studier på förhållanden i Libanon visar också ett annat mönster – äldre som studerar och är aktiva vill vanligtvis distansera sig från andra äldre som inte har samma livsstil, berättar han. Cecilia Bjursell har sett ett liknande mönster i sina studier

på svenska förhållanden. I hennes studier har en del äldre studenter verkligen betonat hur nöjda de är över att kunna träffa människor som liknar dem själva.

– Det tycker jag är intressant, att man söker sig till homogena grupper. På ett sätt är väl det självklart, så gör vi ju. Men lite spännande kunde det väl ändå vara att träffa olika typer av människor?

Vilka som studerar vid högre åldrar är klass- och utbildningsrelaterat, menar hon.

– Har man redan högre utbildning sedan tidigare deltar man i högre utsträckning i studier vid senioruniversiteten. På samhällsnivå skulle det kunna vara problematiskt eftersom det innebär att alla medborgare inte deltar i en aktivitet som vi vet ökar välbefinnandet. Samtidigt är det inte alls säkert att välbefinnandet ökar för dem som inte är intresserade av studier, säger hon. ■

Vad driver dig att lära mer?

Har du också studerat som äldre? Vad är skillnaden mot att plugga som ung? Mejla till idag@svd.se och berätta om dina erfarenheter. Det går bra att vara anonym och skriva under signatur. Valda svar kan publiceras.

Tidlösa klassiker & moderna favoriter

Gérard Bertrand Picpoul de Pinet

Spännande vin på den unika Sydfranska druvan Picpoul. Torrt, friskt och fylligt med karaktär av citrus, aprikos, honung och vita blommor. Ett vin som passar lika bra som aperitif, som till maten. Perfekt matchning till skaldjur och fräscha fiskrätter.

Nr: 79175 • 109 kr • 750 ml • 12,5% alk.

Les Murelles Bourgogne Chardonnay

En stilsäker vit Bourgogne från familjeproducenten Roux med toner av mineral, guläppelighet och fatrökig krydda. Utmärkt till grillad lax med hollandaise och haricots vert.

FYND!
– Allt om Vin nr 2, 2020
Nr: 5837 • 150 kr • 750 ml • 12,5% alk.
85 kr • 375 ml

Irony Pinot Noir

Kryddig, fruktig smak av hallon, syrliga körsbär, choklad, peppar och vilda örter. Servera källarsvalt till fågel eller vilt.

Nr: 6694 • 150 kr • 750 ml • 13,5% alk.

Bloodstone Shiraz

Bloodstone Shiraz kommer från ekologiskt och biodynamiskt odlade vingårdar i McLaren Vale, Australien. Smaken är fruktigt generös med björnbär, blåbär, mynta och choklad.

Nr: 2083 • 119 kr • 750 ml • 14,5% alk.

Mont-Redon Châteauneuf-du-Pape

Klassisk trotjänare från ett av Frankrikes mest kända vinområden. Châteauneuf-du-Pape bär sitt namn efter det sommarresidens som påven lät bygga i södra Rhône-dalen under 1300-talet. Vinet är generöst med inslag av skogshallon, björnbär, kryddor och fat.

Nr: 2811 • 289 kr • 750 ml • 14,5% alk.
149 kr • 375 ml

Villa Antinori

Klassikern från Toscana som funnits på Systembolaget sedan 1955! Nyanserat och kryddigt vin med doft av italienska örter, mörka körsbär, kaffe och vanilj.

Nr: 2300 • 159 kr • 750 ml • 13,5% alk.

WARD WINES

Viner med kvalitet, ursprung och personlighet

Alkohol kan skada din hälsa.